Марія Христинець
Науковий керівник – к. іст. н. **Валентина Кихтюк**
Луцький базовий фаховий медичний коледж КЗВО «Волинський медичний інститут»

ЕФЕКТИВНІ ПІДХОДИ У ПРОФІЛАКТИЦІ ТА ЛІКУВАННІ ЕНДОКРИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД В. ЧОПЯКА

Постановка проблеми. Ендокринні захворювання залишаються однією з найактуальніших проблем сучасної внутрішньої медицини, що повязано з високою поширеністю патології, значною інвалідизуючою дією ускладнень та медико-соціальним тягарем. Успішна боротьба з ендокринними захворюваннями потребує ранньої профілактики, діагностики та лікування, адаптованого до потреб конкретного регіону. Одним із прикладів такої ефективної клінічної діяльності є робота Володимира Чопяка – головного лікаря Волинського обласного ендокринологічного диспансеру (1959-1980 рр.). Його багаторічна практика, організаційна та лікувальна діяльність, демонструє дієві підходи до вирішення цих проблем та становить інтерес для медичної спільноти.

Мета: Дослідити та проаналізувати ефективні підходи в напрямку профілактики й лікування ендокринних захворювань, простежити рівень ендемічності цих хвороб на Волині, провести аналіз діяльності головного лікаря Волинського обласного ендокринологічного диспансеру Володимира Чоп'яка, як прикладу успішного регіонального досвіду у впровадженні сучасних клінічних і організаційних підходів до вирішення проблем ендокринної патології.

Результати дослідження. Перше виявлення ендемії зобної хвороби на Волині відбувається у XIX столітті. Зокрема, у виданні «Волинські губернські відомості» за 1838 рік зафіксовано випадки «переміжної гарячки та зоба» в Ковельському, Володимир-Волинському та Луцькому повітах [3, с.58].

У 1928 році в результаті обстеження учнів навчальних закладів Луцька було виявлено збільшення щитоподібної залози майже у чверті досліджуваних (24,7 %) [3, с.59]. Це було повязано з незадовільними санітарно-гігієнічними умовами міста та низькою якістю питної води. Подальші дослідження «волинського зоба», проведені у період з 1932 по 1936 роки, показали зростання рівня ендемії серед населення західних районів Волині (сучасних Волинської та Рівненської областей) з 27 % до 33 % [3, с.59].

За рішенням виконкому Волинської обласної ради депутатів трудящих №529 від 16.05.1959 р. у Луцьку (Теремно, вул. Комінтерна, 24) був відкритий обласний ендокринологічний диспансер. Головний лікар Чоп'як Володимир Іванович приділяв величезну увагу медичному забезпеченню людей. У ендокринологічному диспансері працювало 3 відділення: діабетичне, загальної ендокринології та дитячої ендокринології, запроваджено надання невідкладної

допомоги пацієнтам. Володимир Іванович вперше увів роботу «зобних десантів» для попередження розвитку ендемічного зоба. Для поліпшення стану захворюваності на ендемічний зоб головний лікар ендокринологічного диспансеру В.І. Чоп як ще в 1960 році виступав з ініціативою використання в їжу йодованої солі як випробуваного методу (кількість для області – 8 тон щороку). Для індивідуальної і групової профілактики використовувались препарати йоду, зокрема антиструмін [3, с.59].

Окрім зобної хвороби, клінічну значущість має цукровий діабет , який зумовлений дефіцитом/дією інсуліну, що призводить до порушення обміну речовин. Розрізняють інсулінозалежний ЦД, де в основі патогенезу лежить аутоімунне руйнування β-клітин та інсулінонезалежний , який зумовлений інсулінорезистентністю та порушенням функції β-клітин острівців підшлункової залози [2, с.440].

Клінічно цукровий діабет проявляється поліурією, полідипсією, втомою та може призводити до системних уражень і специфічних ускладнень [2, с.445].

Володимир Іванович Чопяк розробив нові методи раннього виявлення цукрового діабету, тактики ведення діабету 1-го та 2-го типів, раннє діагностування інсулінорезистентності. У Волинській області, за його свідченням, назріла гостра потреба таких медичних препаратів: інсулін, цукрознижуючі таблетки, гормональні препарати – АКТГ, кортизон, преднізон, кортин та ін. [1, арк. 15-16].

Терапевтична мета при цукровому діабеті спрямована на досягнення компенсації порушень метаболічних процесів, перш за все вуглеводного обміну, задля мінімізації ризику розвитку гострих та хронічних ускладнень [2, с.451]. З цією метою, головний лікар ендокринологічного диспансеру підключав комплекс фізичних вправ. Руховий режим і тривалість занять підбиралися індивідуально, враховуючи ендогенні фактори. У групі пацієнтів з інсулінозалежним цукровим діабетом (ЦД1) застосовувалися щоденні фізичні втручання тривалістю 10-30 хвилин, які проводилися через одну годину після підшкірного введення інсуліну та ранкового прийому їжі. У групі пацієнтів з інсулінонезалежним цукровим діабетом (ЦД2) фізичні навантаження здійснювалися після другого ранкового прийому їжі та варіювали за тривалістю від 10 до 50 хвилин. До та після тренувань усім пацієнтам проводили метаболічні дослідження. [4, с.190]. Результати залежали від типу діабету. При інсулінозалежному ЦД навантаження понад 25 хв. часто провокували гіпоглікемію, що потребувало корекції дози інсуліну зі збереженням тривалості вправ до 25 хв., після чого стан пацієнтів стабілізувався без епізодів гіпоглікемії.

Висновок: Волинський ендокринологічний диспансер був визнаний кращим медичним спеціалізованим закладом в УРСР у 1972 – 1979 рр. За пятнадцятирічний період (1960-1975) діяльності Волинського обласного ендокринологічного диспансеру поширеність *зобної хвороби* серед дорослого населення Волинської області зменшилася більш ніж у сім разів, а серед школярів – більш ніж у двадцять чотири рази.

Застосування розробленого В.І. Чопяком комплексу фізичних вправ продемонструвало позитивний вплив на метаболічні показники пацієнтів з

цукровим діабетом, включаючи зменшення маси тіла, зростання мязової сили, поліпшення ЕКГ та зниження рівня глікемії. Ці ефекти зумовлені посиленням утилізації глюкози тканинами, редукцією жирової маси та активацією процесів розщеплення глюкози та глікогену. В.І. Чопяк рекомендував впровадження даного комплексу ЛФК у щоденну практику після стаціонарного лікування, а накопичений досвід його застосування є перспективним для використання й сьогодні в санаторно-курортній реабілітації хворих на цукровий діабет.

Список використаних джерел:

1. Лист-звернення головного лікаря Волинського обласного ендокринологічного диспансеру на імя першого секретаря Волинського обкому партії Грушецького І.С. та завідувача Волинського облздороввідділу Левашко П.І. ДАВО (Державний архів Волинської області), Ф-2387. Оп.1. Спр. 46. Арк.15-16.

2. Передерій В.Г., Ткач С.М. Основи внутрішньої медицини. В 3 т. : підруч. для студентів ВМНЗ / В.Г. Передерій, С.М. Ткач. — Вінниця : НОВА КНИГА, 2009. -Т. 1. - 640 с.: іл.

3. Чопяк В.І. Динаміка ураженості та захворюваності на зобну хворобу у Волинській області.// Організація охорони здоровя і клінічна медицина на Волині: матеріали 3 обласної науково-практичної конференції. Вип.2. Львів, 1969. С. 58-59.

4. Чопяк В.І., Сінійчук Х.В., Чопяк В.В. Фізичні навантаження як фактор реабілітації хворих на цукровий діабет (з досвіду Волинського обласного ендокринологічного диспансеру). //Тези доповідей 3 республіканської науково-практичної конференції по санітарно-курортному лікуванню хворих на цукровий діабет 18-20 листопада 1981 р. Трускавець, 1981. С. 189-191.

Христина Швець
Науковий керівник – викладач-методист
Євгенія Козира
Луцький базовий фаховий медичний коледж КЗВО «Волинський медичний інститут»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ. ВОЛИНСЬКА ТРАГЕДІЯ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми: В сучасних політичних умовах при розгляді подій Другої світової війни часто виникають суперечливі погляди на життя українсько-польського прикордоння та зокрема на подій, які відбувалися на Волині у 1943-1944 роках. Інтерес до цих подій загострюється у польському політичному середовищі в період чергових виборів зокрема і на теперішньому етапі. Вони мають значний вплив на українсько-польські відносини, що є надзвичайно актуальним в сучасних умовах війни Росії проти України, коли польська держава надає українцям велику підтримку і допомогу.

Мета дослідження: Детальне ознайомлення з літературою, яка розкриває